

SAMENWERKING ONDERWIJS-JEUGDHULP AFWEGINGSKADER

GEMEENTE NISSEWAARD

Onderwijscollectief Voorne-Putten Rozenburg

GEMEENTE voorne aan zee

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord en leeswijzer ... 3
Voorwoord ... 3
Leeswijzer ... 3
Uitgangspunten en procedure voor samenwerking onderwijs en jeugdhulp (kortweg onderwijs-jeugdhulp arrangement) ... 4
Inleiding ... 4
Uitgangspunten voor het bepalen van de verantwoordelijkheden ... 4
Procedure ... 5
Kwaliteitseisen bij jeugdhulp op school ... 5
Leeftijden ... 5
Onderzoeken en behandeling ... 6
Schema verdeling verantwoordelijkheden ... 6
Toelichting ... 6
Onderzoek of tijdelijke begeleiding door een orthopedagoog, een psycholoog of specialist in school ... 6
Intelligentieonderzoek e.d ... 6
Psycho-educatie en behandeling in de klas ... 7
Trainingen aan leerlingen gericht op weerbaarheid ... 7
Ondersteuning bij sociaal-emotionele ontwikkeling ... 7
Gedragsproblemen op school ... 8
Schema verdeling verantwoordelijkheden ... 8
Toelichting ... 8
Begeleiding bij gedragsproblemen in de klas ... 8
Begeleiding tijdens de vrije situaties op school ... 8
Begeleiding tijdens pauzes ... 9
Één-op-één begeleiding ... 9
Leerproblemen, dyslexie en dyslcalculie ... 10
Begeleiding bij leerproblemen ... 10
Schema verdeling verantwoordelijkheden ... 10
Toelichting ... 11
Begeleiding bij leerproblemen ... 11
Dyscalculie ... 11
Leesproblemen en dyslexie ... 11
Dyslexie - primair onderwijs ... 11
Dyslexie - voortgezet onderwijs ... 11
Dyslexie - Fysieke hulpmiddelen ... 11
Huiswerkbegeleiding ... 11
Persoonlijke verzorging ... 13
Schema verdeling verantwoordelijkheden ... 13
Toelichting ... 13
Het wettelijk kader bij persoonlijke verzorging ... 13
Persoonlijke verzorging - wat valt daar onder? ... 14
Persoonlijke verzorging bij kleuters ... 14
Persoonlijke verzorging als gevolg van een belangrijke medische component ... 14
Persoonlijke verzorging bij leerlingen met een Wlz-indicatie ... 14
Zorglocatie en onderwijs ... 15
Schema verdeling verantwoordelijkheden ... 15
Toelichting ... 15
Leerling op jeugdhulplocatie tijdens schooltijden ... 15
Kinderdagcentrum ... 16
Zorgboerderij en verplichting onderwijs. ... 17
Stage leerling met meer dan gebruikelijke ondersteuningsbehoefte ... 17
Uitstroom (V)SO omdat onderwijs niet meer mogelijk is ... 18
Schema verdeling verantwoordelijkheden ... 18
Toelichting ... 18
Leerling met vrijstelling Leerplicht o.b.v. 5a ... 18
Leerlingen zonder vrijstelling leerplicht maar waarbij volgens de school geen onderwijsontwikkeling meer mogelijk is. ... 19

VOORWOORD EN LEESWIJZER

VOORWOORD

Bijna ieder kind op Voorne Putten gaat naar school. Soms heeft een kind extra ondersteuning vanuit het onderwijs of jeugdhulp nodig. Samenwerkende partners in de regio willen ieder kind optimale ontwikkelingsmogelijkheden bieden en spannen zich hier gezamenlijk voor in. Zeker voor kinderen met extra ondersteuningsbehoeften en hun ouders is dit van groot belang.

Maar het is niet altijd eenvoudig om een intensieve, duurzame samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp te realiseren. Dat komt doordat deze werelden verschillend zijn, mede doordat jeugdhulp en onderwijs onder verschillende wetten vallen en ieder hun eigen taal spreken.

Gelukkig groeien de werelden steeds meer naar elkaar toe en gaan professionals steeds vaker de samenwerking aan. Daarmee zullen de verschillen niet verdwijnen maar, door onze expertises te combineren, versterken we de verbinding. Daarmee dragen we allemaal ons steentje bij aan de ontwikkeling van kinderen op Voorne Putten.

Voor jullie ligt het Afwegingskader Onderwijs en Jeugdhulp dat we in gezamenlijkheid hebben opgesteld. Op basis van 5 leertafels hebben we verkend hoe de wetgeving Passend Onderwijs en de Jeugdwet elkaar versterken en waarin we als school, samenwerkingsverband, gemeente en jeugdhulpaanbieders vooral de samenwerking met elkaar willen kiezen en invullen.

Het afwegingskader is vooral een verduidelijking van ieder zijn verantwoordelijkheid en biedt daarmee kansen om samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp effectiever te laten zijn.

We zijn trots op de grote betrokkenheid die we bij de leertafels hebben gezien en vertrouwen erop dat het afwegingskader die betrokkenheid nog meer zal ondersteunen.

LEESWIJZER

In dit afwegingskader wordt duidelijkheid gegeven over de verantwoordelijkheden van het onderwijsveld en de gemeente op het gebied van ondersteuning van leerlingen. Hierbij wordt extra aandacht gegeven aan waar en hoe beide partijen elkaar tegen komen bij deze ondersteuning. Dit afwegingskader is een objectief kader en is bedoeld als verduidelijking van de wettelijke kaders van onderwijs en jeugdhulp naar de praktijk. Het doel van het afwegingskader is te voorkomen dat er discussies ontstaan over de wederzijdse verantwoordelijkheden waardoor de ondersteuning die de jeugdige nodig heeft niet (op tijd) van de grond komt.

Dit afwegingskader kan op bijna alle situaties een antwoord geven. Voor de gevallen waar dit niet het geval is kunnen de (als eerst) beschreven uitgangspunten van onderlinge samenwerking handvatten bieden voor het maken van passende afspraken. Voor alle situaties geldt dat er nauwkeurig moet worden gekeken naar het belang van het kind: dat belang is leidend in de verdeling van gezamenlijke verantwoordelijkheden tussen gemeente en onderwijs.

Waar in de jeugdhulp wordt gesproken over “jeugdige” en in het onderwijs over “leerling”, worden in dit afwegingskader deze begrippen en het begrip “kind” afwisselend gebruikt zonder hieraan een specifieke lading te geven. In al deze gevallen betreft het een persoon die tussen de 0 en 23 jaar is en waar onderwijs een rol speelt in het leven van deze persoon.

UITGANGSPUNTEN EN PROCEDURE

INLEIDING

De onderstaande uitgangspunten zijn van toepassing op die gevallen waarin onderwijs en jeugdhulp samenwerken voor de ondersteuning van een leerling/jeugdige. Dit wordt een onderwijs-jeugdhulp arrangement (OJA, voorheen OZA) genoemd. Dit kan op school zijn, waarbij jeugdhulp op school wordt ingezet, maar het kan ook van toepassing zijn op gevallen waarin een kind niet naar school kan komen en er vanuit de school onderwijs wordt geboden. De gezamenlijke werkwijze OJA die voortkomt uit dit afwegingskader kan worden gebruikt om het verloop van de samenwerking verder toe te lichten.

Voor triage bij hulpvragen vanuit het onderwijs richting jeugdhulp kan een beroep gedaan worden op het schoolmaatschappelijk werk. Indien nodig schakelen zij door naar de onderwijszorgmakelaar of het jeugdteam.

UITGANGSPUNTEN VOOR HET BEPALEN VAN DE VERANTWOORDELIJKHEDEN

Voor het bepalen van ieders verantwoordelijkheden zijn de volgende uitgangpunten bepalend:

1. Het belang van het kind/de jongere staat altijd voorop.
2. We werken op basis van gezamenlijke afstemming wanneer er sprake is van onderwijs en jeugdhulp. We gaan daarbij niet op de stoel van een ander zitten. Wanneer het niet lukt om een gezamenlijk besluit te nemen dan wordt de gezamenlijke escalatieladder gevolgd.
3. Het uitgangspunt is dat ieder kind recht heeft op onderwijs. Het doel van een samenwerkingstraject is om kinderen, waar mogelijk, passend onderwijs te (blijven) bieden.
4. Als een leerling niet is ingeschreven op een school, moet er vrijstelling zijn van de leerplicht afgegeven door de leerplichtambtenaar op grond van artikel 5 van de Leerplichtwet. Dit is niet van toepassing op vierjarige kinderen (leerplicht gaat in vanaf de leeftijd van vijf jaar). Bij een volledige vrijstelling is er geen sprake van een onderwijs-jeugdhulparrangement en ligt er geen verantwoordelijkheid voor het onderwijs.
5. Er kan alleen sprake zijn van een onderwijs-jeugdhulparrangement als een leerling aangemeld is op een school. Dit is ook van toepassing op vierjarige kinderen.
6. We (onderwijs en jeugdhulp) bespreken de benodigde ondersteuning samen met ouders/het kind. Kinderen vanaf 12 jaar praten volwaardig mee en dienen toestemming te geven voor jeugdhulp, daarnaast is toestemming van de ouder(s) nodig. Vanaf 16 jaar beslist de jongere volledig zelf.[1]
7. Bij een onderwijs-jeugdhulparrangement moet de school een OPP (ontwikkelingsperspectiefplan[2]) hebben opgesteld, inclusief een akkoord van de ouders voor het handelingsdeel. Ouders moeten dit OPP overleggen bij de aanvraag voor jeugdhulp (of toestemming geven dat de school het OPP overdraagt). Vanaf 18 jaar zijn niet de ouders, maar is de leerling hiervoor verantwoordelijk. Als er geen OPP is opgesteld kan er worden geconcludeerd dat de basisondersteuning van de school voldoende is. Er kan in dat geval ook geen jeugdhulp worden aangevraagd.
8. De school van aanmelding heeft zorgplicht en is het aanspreekpunt voor de hulpverlening voor het onderwijsgedeelte van het onderwijs-jeugdhulparrangement; deze school is verantwoordelijk voor het betrekken van het samenwerkingsverband indien nodig. Indien er sprake is van aanmelding bij meerdere scholen, zal de ouder de eerste keus moeten aangeven en die school heeft de zorgplicht.
9. Een school is nooit verantwoordelijk voor de bekostiging van een zorglocatie zoals een dagbehandelingslocatie of zorgboerderij. De school is wel verantwoordelijk voor het onderwijs op die zorglocatie. Het onderwijsdeel moet zijn opgenomen in het OPP.
10. De school van aanmelding heeft zorgplicht en is verantwoordelijk voor het onderwijs-jeugdhulparrangement totdat een andere school de leerling heeft ingeschreven (ongeacht of dat regulier of speciaal onderwijs is) of de leerling een vrijstelling van de leerplicht heeft.
11. Degene aan wie ouders of jeugdigen hun hulpvraag stellen (onderwijs of jeugdhulp) ondersteunt de ouders bij het contact leggen met de andere partij. Gesprekken met de ouders of de jeugdige over ondersteuning op het grensgebied onderwijs-jeugdhulp, vindt zoveel mogelijk plaats met vertegenwoordigers van zowel onderwijs als jeugdhulp.
12. Ouders moeten de aanvraag voor jeugdhulp in een onderwijs-jeugdhulparrangement indienen. Voogden hebben dezelfde rechten als ouders, gezinsvoogden niet; in dat geval moeten ouders de aanvraag indienen.
13. Ouders zijn verantwoordelijk voor hun kind. Als ouders niet kunnen of willen meewerken aan een onderwijs-jeugdhulparrangement dienen zij te worden gewezen op de gevolgen voor hun kind en de grens van de mogelijkheden binnen onderwijs en jeugdhulp.
14. Het besluit over inzet van jeugdhulp binnen een onderwijs-jeugdhulparrangement wordt binnen maximaal acht weken na de indiening door de ouders van de aanvraag door de gemeente genomen (Awb-termijn). Schoolvakantieweken tellen hierin mee.
15. Bij een combinatie van onderwijs en een zorglocatie dient er toestemming te zijn van de onderwijsinspectie op basis van de Variawet[3]. Met behulp van de Keuzehulp onderwijstijd (te vinden op https://isd.owinsp.nl/isd4/#/public/keuzehulp-onderwijstijd) kan de school bepalen of de Variawet kan worden ingezet. Indien uit de keuzehulp blijkt dat de inzet van de Variawet mogelijk is kan worden gehandeld alsof de toestemming al is verkregen.
16. Het ontbreken van financiële middelen bij de gemeente of school is geen reden om een kind een onderwijs-jeugdhulparrangement te onthouden.

1. Uitzondering hierop is de situatie dat de jeugdige "niet tot een redelijke waardering van zijn belangen in staat is" Artikel 7.3.4 jo 7.3.5 Jeugdwet; artikel 7:450 BW

2. Voor meer uitleg over het OPP zie https://www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/document/het-ontwikkelingsperspectief/

PROCEDURE

Indien ouders en school van mening zijn dat er jeugdhulp op school betrokken moet worden dienen de volgende acties overwogen en/of ondernomen te zijn: stappen (afhankelijk van de situatie) te zijn doorlopen:

- De school heeft alle relevante ondersteuning die is opgenomen in het schoolondersteuningsprofiel[4] (SOP) ingezet.
- De school heeft een OPP (ondersteuningsperspectief plan) voor de leerling opgesteld. Met alle door het onderwijs in te zetten ondersteuning in het handelingsdeel, dit handelingsdeel is geaccordeerd door de ouder(s).
- De school heeft een orthopedagoog of psycholoog (hierna orthopedagoog) onderzoek en/of observatie laten doen. Hiervan is een verslag beschikbaar dat met toestemming van de ouders gedeeld mag worden voor het onderzoek naar de inzet van jeugdhulp. De door de orthopedagoog geadviseerde acties zijn door de school uitgevoerd en er is een verslag opgesteld van de resultaten. De school heeft andere voorliggende handelingen uitgevoerd (o.a. vrij toegankelijk aanbod aan ondersteuning, extra ondersteuning e.d.).
- Ouders moeten zelf de aanvraag voor jeugdhulp indienen, bij voorkeur in een gesprek met school en jeugdhulp.

Waar problemen op school worden veroorzaakt door problemen thuis, denk hierbij bijvoorbeeld aan complexe scheidingen, is hulp thuis ook essentieel voor het oplossen van de problemen op school. Het probleem thuis is geen taak voor de school. Hulpverlening kan alleen worden ingezet als ouders daarvoor toestemming geven. Op het moment dat zij daarvoor niet open staan kan er geen jeugdhulp in het vrijwillig kader worden gegeven. Wanneer er twijfel is op school volg dan de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

KWALITEITSEISEN BIJ JEUGDHULP OP SCHOOL

Indien er jeugdhulp op basis van de Jeugdwet op school wordt ingezet, dient die hulp te voldoen aan de kwaliteitseisen die de Jeugdwet stelt. In hoofdstuk 4 van de Jeugdwet en artikel 5.1.1. Besluit Jeugdwet zijn die kwaliteitseisen opgenomen. Kortweg zeggen die dat je werkt met een minimaal Hbo-opgeleide professional op het gebied van jeugdhulp, SKJ of BIG geregistreerd, of dat een professional heeft aangegeven dat een geregistreerde professional voor de uit te voeren hulp niet noodzakelijk is.

Daarnaast vereist de Jeugdwet dat de aanpak bij voorkeur bewezen effectief is of wordt gedragen door de beroepsgroep. Ook jeugdhulp op school dient aan deze eisen te voldoen. De Jeugdconsulent, klantmanager jeugd of Onderwijszorgmakelaar zal moeten beoordelen of er aan de kwaliteitseisen is voldaan. In de Beleidsnota Evaluatie en verbeteraanpak passend onderwijs van minister Slob d.d. 20 november 2020 is daarom aangegeven dat ook jeugdhulp op school onder de regie van de gemeente valt.[5]

Voor de inzet van jeugdhulp hebben de gemeenten deze jeugdhulp ingekocht bij een groot aantal aanbieders. Ook voor een OJA is het uitgangspunt dat de ingekochte jeugdhulpaanbieders worden ingezet.

LEEFTIJDEN

Kinderen kunnen vanaf 4 jaar naar school. Ouders kunnen hun kind vanaf 3 jaar aanmelden bij een school, dat wil zeggen per email of schriftelijk. Op dat moment start de zorgplicht voor de school, het moeten zorgen voor een passende plek voor de leerling op de eigen school en als dat niet kan op een andere school. De zorgplicht is niet van toepassing als de school duidelijk heeft aangegeven dat de school vol zit of als ouders de grondslag van de school niet onderschrijven. Zie voor verdere uitleg en stroomschema's: https://www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/document/zorgplicht-passend-onderwijs/.

Voor de onderwijswetgeving kan een leerling tot 21 jaar in het voortgezet speciaal onderwijs zitten, hiervoor is wel toestemming van de inspectie noodzakelijk[6]. Voor de vormen van jeugdhulp waar we het in dit afwegingskader over hebben geldt jeugdhulp tot een leeftijdsgrens van 18 jaar. Vanaf 18 jaar is de Jeugdwet alleen bij uitzondering nog van toepassing. Er zal in eerste instantie moeten worden uitgezocht of de gevraagde ondersteuning kan worden ingezet vanuit de Wmo en/of zorgverzekering.

Dit zal voor leerlingen die volwassen worden op tijd moeten worden opgepakt om te zorgen voor een ongestoorde overgang. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de aanbieder van de jeugdhulp en de gemeente.

3. Variawet is de in de praktijk gebruikte term voor de "beleidsregel inzake het instemmen met afwijking verplichte aantal uren onderwijs" https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/onderwijstijd/maatwerk-in-onderwijstijd-voor-leerlingen-met-een-beperking

4. In het schoolondersteuningsprofiel (SOP) beschrijft de school de ondersteuning die zij wel en niet kunnen geven. Het verplichte karakter van het SOP vervalt per 1 augustus 2025 en de beschikbare ondersteuning wordt dan opgenomen in de schoolgids.

5. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/11/04/bijlage-2-beleidsnota-evaluatie-passend-onderwijs

6. https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijssectoren/toezicht-op-samenwerkingsverbanden-passend-onderwijs/verlenging-van-toelaatbaarheidsverklaringen

ONDERZOEKEN EN BEHANDELING

SCHEMA VERDELING VERANTWOORDELIJKHEDEN

Onderwerp	Jeugdwet	Onderwijswetten	Andere wetten
Onderzoek of tijdelijke begeleiding door een orthopedagoog, een psycholoog of specialist in school		De school is hiervoor verantwoordelijk	
Onderzoeken voor IQ-bepaling	Alleen als onderdeel van een breed diagnostisch proces in het kader van jeugdhulp. Er dient ook problematiek op andere leefgebieden te zijn	Onderzoek gericht op het leerproces	
Psycho-educatie	Psycho-educatie als onderdeel van een jeugdhulptraject		
Trainingen aan leerlingen gericht op weerbaarheid afhankelijk van het doel		Doel = voortgang onderwijs -> onderwijs organiseert & financiert	Doel = persoonlijke ontwikkeling -> gemeente organiseert & financiert in het vrij toegankelijk aanbod
Diagnostiek en Behandeling psychische problematiek	De diagnostiek en behandeling van psychische problematiek valt onder de Jeugdwet		
Vaktherapie (beeldende therapie, danstherapie, dramatherapie, muziektherapie en psychomotore therapie); ook voor behandeling psychische stoornis	Vaktherapie als onderdeel van een jeugdhulptraject		Zvw - als in aanvullende zorgverzekering, dan voorrang op Jeugdwet & onderwijs
Ondersteuning bij sociaal-emotionele ontwikkeling	Als onderdeel van bredere problematiek	School dient hiervoor ondersteuning te bieden	

TOELICHTING

ONDERZOEK OF TIJDELIJKE BEGELEIDING DOOR EEN ORTHOPEDAGOOG, EEN PSYCHOLOOG OF SPECIALIST IN SCHOOL

In de memorie van toelichting bij de Wet passend onderwijs staan de verantwoordelijkheden van de school beschreven: De extra ondersteuning die leerlingen in het onderwijs ontvangen kan op veel verschillende manieren worden vormgegeven. Afhankelijk van de problematiek van de leerling en de mogelijkheden van de school zal de extra ondersteuning door de school worden ingezet. De ondersteuning zal er altijd op zijn gericht om de leerling verder te helpen in zijn onderwijsontwikkeling.

Voorbeelden van ondersteuning van een leerling zijn speltherapie die erop is gericht om spelenderwijs leerproblemen aan te pakken, observatie, onderzoek of tijdelijke begeleiding door een orthopedagoog of een psycholoog, het aanschaffen van aangepast lesmateriaal (bijvoorbeeld pictogrammen of braille leerboeken), remedial teaching, begeleiding bij dyslexie, sociale vaardigheids-training of kindcoaching. (Bron: Memorie van Toelichting Wet Passend Onderwijs (TK 2011-2012, 33 106, nr. 3 p. 16).

Naast de door het kabinet genoemde voorbeelden van psycholoog of orthopedagoog, kan er ook een ander relevant specialisme van toepassing zijn. Denk aan een logopedist als er sprake is van spraakproblemen. Dit is ook afhankelijk van de onderwijssoort, binnen het gespecialiseerd onderwijs zijn over het algemeen meer deskundigen beschikbaar.

INTELLIGENTIEONDERZOEK E.D.

Als een (intelligentie)onderzoek primair is gericht op het leerproces, dan valt dit onder de verantwoordelijkheid van het onderwijs, ofwel dan is dit onderdeel van de zorgplicht van de scholen.

Een intelligentieonderzoek kan ook deel uitmaken van een diagnostisch proces (bijvoorbeeld in het kader van jeugdhulp). Dit kan bijvoorbeeld worden gedaan bij een hulpvraag van een jeugdige met problematiek waarvoor een onderzoek nodig is dat breder is dan onderwijs alleen. Er moeten dan meer signalen zijn dan enkel het vermoeden van laag- of hoogbegaafdheid. Het verzoek voor een intelligentieonderzoek mag geen los verzoek zijn.

Het intelligentieonderzoek moet worden uitgevoerd door een gedragsdeskundige zoals een jeugdpsycholoog of een orthopedagoog met de juiste kwalificaties (of iemand die werkt onder zijn/haar verantwoordelijkheid. Deze deskundige moet ook de uitslag vaststellen en bespreken met de ouders (en de jeugdige).

PSYCHO-EDUCATIE EN BEHANDELING IN DE KLAS

Psycho-educatie, zoals aangeboden door GGZ-instellingen, leert mensen (beter) omgaan met hun beperkingen, onder andere door het vergroten van kennis, sociale vaardigheden, vergroten van het zelfvertrouwen en door psychologische verwerking. Deze vorm van Psycho-educatie wordt ook ingezet voor school: kinderen brengen een groot deel van hun tijd door op school en daarom is het belangrijk dat ze ook op deze plek leren omgaan met hun beperkingen. Dit gebeurt vaak individueel als Psycho-educatie onderdeel is van een breder jeugdhulptraject. Dit traject valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeentelijke jeugdhulp.

Sommige GGZ-instellingen voeren ook behandeling in de klas uit. Ook deze vorm valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeentelijke jeugdhulp.

TRAININGEN AAN LEERLINGEN GERICHT OP WEERBAARHEID

De inzet op het versterken van weerbaarheid ten behoeve van de leerontwikkeling in de klas/op school valt onder de Wet Passend Onderwijs. Scholen zijn o.a. verplicht een aanbod tegen pesten te hebben en te zorgen voor een prettig klimaat in de klas.

Voorkomen van gedrag en het versterken van de weerbaarheid thuis en/of in de leefomgeving buiten school vallen tevens onder preventie, maar niet onder de Wet Passend Onderwijs of de Jeugdwet. De wijze waarop preventief aanbod is geregeld verschilt per gemeente.

ONDERSTEUNING BIJ SOCIAAL-EMOTIONELE ONTWIKKELING

De school heeft de opdracht om te zorgen voor ondersteuning op sociaal-emotioneel gebied indien dit een belemmering binnen de school geeft. Op basis van de uitspraak van de Landelijke bezwaarcommissie toelaatbaarheidsverklaringen (nr. 38388 d.d. 14 december 2022) kan van scholen worden verwacht dat zij een structurele en planmatige ondersteuning bieden op sociaal-emotioneel gebied. Dit gaat verder dan het inzetten van een anti-pestprotocol. Inroepen van hulp van buiten de school kan daarbij noodzakelijk zijn.

Scholen horen een aanbod te hebben voor de sociale ontwikkeling van leerlingen. Zo hebben scholen een pestbeleid met acties om pesten tegen te gaan, maar ook het inzetten van sociale-vaardigheidstrainingen behoort tot de taken van een school. Dit aanbod zal voornamelijk groeps- of klasgewijs worden aangeboden.

In een uitspraak uit 2022 geeft de Landelijke bezwarencommissie toelaatbaarheidsverklaringen een oordeel over een school volgens de commissie onvoldoende had gedaan qua aanbod op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling: 'Weliswaar heeft de school het anti-pestprotocol en een time-out ingezet, haar tijdelijk een aparte pauzeplek gegeven bij de conciërge, online lessen geboden en van klas gewisseld, maar de school heeft geen structureel en planmatige ondersteuning op sociaal-emotioneel gebied geboden."[7]

Kortweg, de school heeft de verantwoordelijkheid om leerlingen ondersteuning te bieden op sociaal-emotioneel gebied, wanneer dat op school speelt. Leerlingen waarbij op school geen of weinig problemen zijn op dit gebied, maar waar de problemen op andere leefgebieden spelen, vallen niet onder de verantwoordelijkheid van de school.

7. LBT nr. 38388 d.d. 14 december 2022

GEDRAGSPROBLEMEN OP SCHOOL

SCHEMA VERDELING VERANTWOORDELIJKHEDEN

Onderwerp	Jeugdwet	Onderwijswetten	Andere wetten
Individuele begeleiding bij gedragsproblemen in de klas		De school is verantwoordelijk voor het zorgen voor begeleiding tijdens lestijden	
Individuele begeleiding in de vrije situaties op school	In ernstige situaties kan er vanuit jeugdhulp begeleiding worden ingezet voor maximaal 4 uur per week (bij zeer ernstige gedragsproblemen kan dit 7 uur per week zijn (bij leerlingen op het (V)SO))		Indien Wlz-indicatie is toegekend is deze voorliggend op de Jeugdwet
Individueel toezicht tijdens pauzes	Toezicht hierop kan onderdeel zijn van de begeleiding in de vrije situaties	Basisscholen zijn verantwoordelijk voor toezicht en begeleiding tijdens de kleine pauzes. Ouders zijn verantwoordelijk voor het overblijven tijdens de middagpauze, behalve bij continuroosters	Indien Wlz-indicatie is toegekend is deze voorliggend op de Jeugdwet
Eén-op-Eén begeleiding	Als gevolg van wachtlijst jeugdhulp	Regulier onderwijs, als gevolg van wachtlijst voor (V)S(B)O	Indien Wlz-indicatie is toegekend is deze voorliggend op de Jeugdwet

TOELICHTING

BEGELEIDING BIJ GEDRAGSPROBLEMEN IN DE KLAS

Ook bij gedragsproblemen heeft de school een verantwoordelijkheid. In 2014 is door de minister een regeling vastgesteld die is uitgewerkt in de AWBZ-indicatiewijzer en is aangepast (bij de invoering van de Wet passend onderwijs). Daarin staat beschreven welke verantwoordelijkheden de school heeft. In de AWBZ-indicatiewijzer 7.1 uit 2014 is daarover het volgende opgenomen:

Als een kind vanwege een aandoening, stoornis of beperkingen gedrag heeft dat het leren bemoeilijkt, valt de daarbij behorende begeleiding onder het onderwijs. Het gaat daarbij om activiteiten die te maken hebben met de lessen, het leren, de vakinhoud en de pedagogische en didactische omgang én om alle activiteiten onder schooltijd die bij de behandelvorm 'Behandeling gericht op herstel en/of het aanleren van vaardigheden of gedrag' horen (p. 214). Dit volgens de richtlijn 'Afbakening en reikwijdte AWBZ en onderwijs' (VWS 2004), waarin wordt aangegeven dat de functie Activerende Begeleiding in de richtlijn buiten beschouwing wordt gelaten. Activerende Begeleiding is opgegaan in deze behandelvorm. (noot 117. p. 214)

Volgens deze kaders dient de school te zorgen voor begeleiding van leerlingen tijdens het (aan)leren van sociale en maatschappelijke competenties. Dit is in de onderwijswetgeving opgenomen als doelstelling van het onderwijs, bijvoorbeeld in de Wpo:

"het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving"[8]

BEGELEIDING TIJDENS DE VRIJE SITUATIES OP SCHOOL

De eerdergenoemde AWBZ-indicatiewijzer geeft ook aan wat de grens voor scholen is als het gaat om begeleiding. Als het gedrag de omgang met andere leerlingen bemoeilijkt, kan individuele begeleiding in de vorm van toezicht worden toegewezen. Denk hierbij aan begeleiding bij 'vrije' of praktijklessen als school-zwemmen of schoolgym. Bij deze lessen/activiteiten is er sprake van een minder strakke structuur en een ander type (leer)omgeving.

De minder strakke structuur is vaak van invloed op het gedrag van het kind met een zorgvraag. Ook bij de omgang met andere kinderen en/of bij spel kan het gedrag om toezicht en/of interventie vragen. Het is hierbij belangrijk dat het leren voor iedereen door kan gaan. Deze vormen van persoonlijke begeleiding (en eventuele interventies) zijn waardevol voor het betreffende kind en voor de omgeving. (p. 217).

8. Wet op het primair onderwijs, artikel 8, lid 3, onder b.

In de indicatiewijzer staat dat hiervoor maximaal vier uur per week kan worden afgegeven. Bij leerlingen op het VSO en bij zeer ernstige gedragsproblemen is dit maximaal zeven uur. Van ernstige problematiek is sprake bij gevaar voor de leerling en zijn omgeving. Deze urenaantallen gelden bij een volledige schoolweek.

BEGELEIDING TIJDENS PAUZES

Tijdens de kleine pauzes houden medewerkers van basisscholen toezicht op de leerlingen. Bij scholen met een lange lunchpauze zijn ouders veelal verantwoordelijk voor het overblijven van de leerlingen. Bij een continurooster met korte lunchpauzes regelen scholen het overblijven.

Sinds schooljaar 2006-2007 krijgen scholen voor speciaal basisonderwijs een extra financiële bijdrage (voor het personeels-en arbeidsmarktbudget) voor het professioneel overblijven met leerlingen. Voor leerlingen met ernstige gedragsproblemen valt begeleiding/toezicht onder 'begeleiding in de vrije situaties op school'. De toegekende tijd daarvoor is inclusief toezicht tijdens pauzes.

ÉÉN-OP-ÉÉN BEGELEIDING

Een school kan geen structurele één-op-één begeleiding bieden; dit is al meerdere malen door de minister gezegd en in de jurisprudentie bepaald.

Om te voorkomen dat een leerling door gebrek aan begeleiding niet meer naar school toe gaat, kan het noodzakelijk zijn om vanuit jeugdhulp alsnog een deel van de begeleiding te financieren.

Daarbij gelden in elk geval de volgende uitgangspunten:

- De leerling zit op het (voortgezet) speciaal (basis)onderwijs. Als de leerling op het regulier onderwijs zit dan is het (voortgezet) speciaal (basis)onderwijs een voorliggende voorziening als er een toelaatbaarheidsverklaring mogelijk is.
- De school moet advies van (gedrags)deskundigen vanuit zowel onderwijs als jeugdhulp hebben gevraagd. Deze adviezen moeten zijn toegepast of er moet worden uitgelegd waarom het niet mogelijk was de adviezen uit te voeren.
- Er dient sprake te zijn van overeenstemming tussen de deskundigen vanuit het onderwijs en toegang jeugdhulp over de noodzaak van één-op-één begeleiding.
- Vanuit onderwijs is er financiering op basis van een TLV of een arrangement.
- Er vindt regelmatig een evaluatie plaats; moet de één-op-één begeleiding worden voortgezet?
- Als de één-op-één begeleiding nodig is omdat er binnen redelijke termijn geen passende hulp binnen de jeugdhulp beschikbaar is, dan komen de kosten volledig voor rekening van de gemeentelijke jeugdhulp.
- Als de één-op-één begeleiding nodig is doordat er geen plek is op een passende school, dan komen de kosten volledig voor rekening van het onderwijs.

LEERPROBLEMEN, DYSLEXIE EN DYSLCALCULIE

BEGELEIDING BIJ LEERPROBLEMEN

SCHEMA VERDELING VERANTWOORDELIJKHEDEN

Onderwerp	Jeugdwet	Onderwijswetten	Andere wetten
Begeleiding bij leerproblemen / leerstoornissen, zoals: • Lezen • Rekenen • Schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid • Leerstoornis NAO (niet anders omschreven)		De school is verantwoordelijk voor begeleiding bij leerproblemen en leerstoornissen	
Individuele begeleiding bij leerproblemen		De school is verantwoordelijk voor begeleiding bij leerproblemen	
Dyscalculie		De school is verantwoordelijk voor begeleiding bij dyscalculie	
Dyslexie - primair onderwijs	De gemeente is verantwoordelijke voor diagnostiek en behandeling bij ernstige dyslexie, indien voldaan is aan protocol DDB 3.0. Dit wordt bepaald door de poortwachter dyslexie	De school is verantwoordelijk voor ondersteuning bij leesproblemen en dyslexie tot en met ondersteuningsniveau 3 volgens het protocol DDB 3.0	
Dyslexie - voortgezet onderwijs	De gemeente is alleen verantwoordelijk voor de behandeling indien het traject op de basisschool is gestart	De school is verantwoordelijk voor de ondersteuning van de leerling met dyslexie	
Dyslexie - fysieke hulpmiddelen		De school is verantwoordelijk voor aangepaste leerboeken etc.	
Dyslexie - Daisy speler bij uitbehandelde dyslexie			Zorgverzekeringswet
Huiswerkbegeleiding	Ondersteuning van de ouders, en niet de leerling vanwege kind eigen problematiek, zodat ouders leren hun kind te begeleiden bij het maken van huiswerk (opvoedondersteuning)	School is verantwoordelijk bij: • Remediërend motief (het inlopen van achterstanden) • Compenserend motief (school biedt onvoldoende maatwerk en begeleiding aan de leerling) • Specifieke leerbehoeften (dyslexie / dyscalculie, faalangst, autisme of hoogbegaafdheid)	Ouders zijn verantwoordelijk: • Reguliere hulp bij huiswerk etc. • Extra begeleiding: Competitief motief (een zo hoog mogelijke onderwijsprestatie behalen om zo toekomstige mogelijkheden te vergroten) • Uitbesteding ouderlijke taken (thuis te veel afleiding of geen begeleiding mogelijk)

TOELICHTING

BEGELEIDING BIJ LEERPROBLEMEN

In de memorie van toelichting bij de Wet passend onderwijs staan de verantwoordelijkheden van de school beschreven: De extra ondersteuning die leerlingen in het onderwijs ontvangen kan op veel verschillende manieren worden vormgegeven. Afhankelijk van de problematiek van de leerling en de mogelijkheden van de school zal de extra ondersteuning door de school worden ingezet. De ondersteuning zal er altijd op zijn gericht om de leerling verder te helpen in zijn onderwijsontwikkeling.

Voorbeelden van ondersteuning van een leerling zijn speltherapie die erop is gericht om spelenderwijs leerproblemen aan te pakken, observatie, onderzoek of tijdelijke begeleiding door een orthopedagoog of een psycholoog, het aanschaffen van aangepast lesmateriaal (bijvoorbeeld pictogrammen of braille leerboeken), remedial teaching, begeleiding bij dyslexie, sociale vaardigheidstraining of kindcoaching. (Bron: Memorie van Toelichting Wet Passend Onderwijs (TK 2011-2012, 33 106, nr. 3 p. 16).

Elke school heeft een ondersteuningsprofiel. Hierin staat het aanbod van de school van ondersteuning bij leerproblemen (en daarmee ook wat de grens van dit aanbod is). Als blijkt dat de ondersteuningsbehoefte van een leerling groter is dan de school kan bieden, moet de school een OPP opstellen - ongeacht de leeftijd van de leerling en of het primair of voortgezet onderwijs betreft.

DYSCALCULIE

Bij dyscalculie zijn scholen verantwoordelijk voor de benodigde ondersteuning volgens de toenmalige staatssecretaris Dekker. Hij schrijft op 25 april 2016, n.a.v. vragen aan de Tweede Kamer (ah-tk-20152016-2392):

"Gemeenten hoeven op grond van de Jeugdwet niet te voorzien in een diagnosestelling en behandeling van dyscalculie." En "De ondersteuning van leerlingen met dyslexie en dyscalculie maakt deel uit van de basisondersteuning die elke school moet bieden."

LEESPROBLEMEN EN DYSLEXIE

Inleiding

Op de website van Dyslexie Centraal (www.dyslexiecentraal.nl) staat een uitgebreide toelichting op de verantwoordelijkheden voor onderwijs en jeugdhulp: bij twijfel kan deze toelichting wellicht uitkomst bieden.

Dyslexie is de algemene, internationale term voor ernstige lees- en/of spellingproblemen. Ernstige dyslexie (ED) is een Nederlandse term, die vooral met regelgeving voor vergoede zorg in Nederland te maken heeft. Het gaat dan om ernstige lees- en/of spellingproblemen, waarbij er geen sprake is van andere bijkomende stoornissen of problemen die de behandeling in de weg kunnen zitten.

Hulp bij leesproblemen

Het onderwijs is verantwoordelijk voor het leesonderwijs; dit valt onder de zorgplicht van scholen. Bij de behandeling van de Wet Passend Onderwijs schreef het kabinet: "De extra ondersteuning die leerlingen in het onderwijs ontvangen, kan op veel verschillende manieren worden vormgegeven. Afhankelijk van de problematiek van de leerling en de mogelijkheden van de school zal de extra ondersteuning door de school worden ingezet. De ondersteuning zal er altijd op zijn gericht om de leerling verder te helpen in zijn taalontwikkeling." Daarnaast moet de school eerst het dyslexieprotocol DDB 3.0 hebben doorlopen (po en vo).

DYSLEXIE - PRIMAIR ONDERWIJS

Voor leerlingen van (speciaal) basisonderwijs en speciaal onderwijs kunnen ouders een aanvraag indienen voor onderzoek, diagnostiek en behandeling van Ernstige Dyslexie (ED) (door een gecontracteerde behandelaar) als 1) het kind gedurende anderhalf jaar zeer zwak scoort op spelling en lezen en 2) de juiste intensiteit van ondersteuning is geboden door de school en is vastgesteld dat aan alle voorwaarden is voldaan. De toets of een leerling aan deze kaders voldoet wordt gedaan door de poortwachter dyslexie bij het samenwerkingsverband, zie https://www.onderwijscollectiefvpr.nl/primair-onderwijs/dyslexiezorg/.

Leerlingen van zowel regulier basisonderwijs als leerlingen van speciaal basisonderwijs als speciaal onderwijs, kunnen in aanmerking komen voor diagnostiek en behandeling voor ED. De dyslexiebehandelaar beoordeelt of het kind naast dyslexie nog andere 'ontwikkelingsstoornissen' heeft (ook wel comorbiditeit genoemd), die de behandeling mogelijk kunnen hinderen. Het is aan de dyslexiebehandelaar om te bepalen of dit zo is. Dit is veranderd t.o.v. de eerdere regelgeving / protocol 2.0. Op de website www.dyslexiecentraal.nl/weten/dyslexie/comorbiditeit staat hierover verdere uitleg, inclusief een verwijzing naar de richtlijn comorbiditeit.

DYSLEXIE - VOORTGEZET ONDERWIJS

Voor leerlingen in het voortgezet onderwijs wordt hulp bij dyslexie niet vergoed door de gemeente, behalve als de behandeling al op de basisschool is gestart. Ouders kunnen hun kind wel zelf aanmelden bij een aanbieder; dit is dan op eigen kosten. VO-scholen kunnen de nodige begeleiding, ondersteuning en aanpassingen (zoals extra tijd bij proefwerken en examens) bieden; dit is door de scholen vastgelegd in het niveau van de basisondersteuning.

DYSLEXIE - FYSIEKE HULPMIDDELEN

Het onderwijs maakt bij leesbegeleiding soms gebruik van ondersteunende leermiddelen of programma's. Deze worden bekostigd door het onderwijs. Tijdens de behandeling van ED kiest de behandelaar zelf de gewenste methoden en hulpmiddelen. De inzet van fysieke hulpmiddelen bij dyslexie (zoals aangepaste leer- en werkboeken, of specifieke software) valt onder de basisondersteuning van de school.

Een daisy speler en vergelijkbare hulpmiddelen bij uitbehandelde dyslexie kan door de zorgverzekeraar worden vergoed.

HUISWERKBEGELEIDING

Inleiding

Bij gemeenten worden soms aanvragen voor huiswerkbegeleiding, of een vergelijkbaar aanbod op de grens tussen onderwijs en jeugdhulp, ingediend op basis van de Jeugdwet. Dit leidt vaak tot discussie over wie er (financieel) verantwoordelijk is voor deze aanvragen. Met hulp van rijksbeleid en jurisprudentie kan een verdeling van de verantwoordelijkheid worden geschetst.

Vóór het traject van onderwijs en/of jeugdhulp ligt de verantwoordelijkheid altijd bij ouders. Redelijkerwijs wordt van ouders begeleiding bij huiswerk verwacht, zoals extra oefenen met lezen bij vermoeden van dyslexie etc.. Dit valt onder de gebruikelijke zorg van ouders.

Als ouders niet in staat zijn om hun kind te ondersteunen bij het maken van huiswerk, vanwege kind eigen problematiek, dan kan er een beroep worden gedaan op opvoedondersteuning ten laste van de Jeugdwet. Dit is voor rekening van de gemeente.
Dit betreft opvoedondersteuning van ouders en is niet gericht op de leerling. In deze gevallen is de opvoedproblematiek van ouders breder dan alleen de ondersteuning bij het maken van huiswerk.

Huiswerkbegeleiding is geen jeugdhulp
Er zijn meerdere uitspraken van rechtbanken over huiswerkbegeleiding. Duidelijke lijn uit deze jurisprudentie is dat huiswerkbegeleiding geen jeugdhulp is. Begin 2023 is een uitspraak door de Rechtbank Gelderland gedaan (ECLI:NL:RBGEL:2023:21):

"Ten aanzien van de door eisers vermelde taken begeleiding bij het huiswerk (...) overweegt de rechtbank dat begeleiding bij huiswerk een taak is die primair gericht is op het leerproces. Daarmee is sprake van een specifiek op onderwijs gerichte voorziening in het kader van passend onderwijs en niet van een voorziening die valt onder jeugdhulp. Indien begeleiden bij maken van huiswerk noodzakelijk is vanwege de beperkingen van de kinderen zullen eisers en hun moeder zich voor hulp daarvoor tot de school moeten wenden."

De Rechtbank Rotterdam heeft in juli 2020 een uitspraak gedaan over huiswerkbegeleiding en de afbakening tussen de Jeugdwet en de Wet Passend Onderwijs (ECLI:NL:RBROT:2020:5711). De belangrijkste overwegingen van de rechtbank zijn:

Uit het actieplan blijkt dat de hulpvraag van leerling is gericht op ondersteuning bij het plannen en structureren van het huiswerk en het verder ontwikkelen van executieve functies, zoals het opstarten van taken en leerling aan dat voor ondersteuning door Lyceo is gekozen omdat uitval van school dreigde. Hieruit valt op te maken dat de gewenste ondersteuning in de eerste plaats is gericht op het doorlopen van het onderwijsprogramma. Dat de ondersteuning mogelijk ook een bijdrage levert aan de ontwikkeling van leerling op andere leefgebieden, doet hier niet aan af, nu de gevraagde voorziening daarop niet primair is gericht. Op grond hiervan moet ervan worden uitgegaan dat sprake is van een specifiek op onderwijs gerichte voorziening in het kader van passend onderwijs en niet van een meer algemene voorziening die valt onder jeugdhulp. Dit betekent dat artikel 17b van de Wvo, als onderdeel van het stelsel van passend onderwijs, de aangewezen grondslag is voor de door eiseres gevraagde ondersteuning. Gelet hierop, heeft gemeente de aanvraag van leerling terecht afgewezen op de grondslag dat de ondersteuning aan leerling door Lyceo geen vorm van jeugdhulp is in het kader van de Jeugdwet.

De rechtbank stelt hier: huiswerkbegeleiding valt niet onder de Jeugdwet. Voor die tijd was dit al nadrukkelijk in de regelgeving opgenomen, bijvoorbeeld in de AWBZ-indicatiewijzer 7.1:

Remedial teaching en huiswerkbegeleiding richten zich op het helpen van kinderen met leerproblemen (dit zijn onderwijsgebonden problemen) en behoren tot het domein van onderwijs. Remedial teaching behoort daarom niet tot de aanspraken AWBZ. Dit geldt ook voor leerlingen met bijvoorbeeld een concentratiestoornis als gevolg van een stoornis of handicap, of een blinde leerling die problemen ondervindt doordat lesmateriaal niet in braille is uitgegeven.

Onderwijs of ouders verantwoordelijk voor huiswerkbegeleiding
Het is niet eenvoudig om uiteen te zetten in hoeverre het onderwijs verantwoordelijk is voor huiswerkbegeleiding en remedial teaching. Minister Slob heeft op 25 juni 2018 een onderverdeling gemaakt naar vijf motieven voor huiswerkbegeleiding en de bijhorende verantwoordelijkheid:

- ***Remediërend motief***
  Dit houdt in: het inlopen van achterstanden. Dit is een taak van de school; scholen krijgen daar extra onderwijsachterstandenmiddelen voor.
- ***Competitief motief***
  Dit houdt in: een zo hoog mogelijke onderwijsprestaties behalen om zo de toekomstige maatschappelijke positie van de leerling te versterken. Op school horen leerlingen uitgedaagd te worden. Tegenwoordig verwachten ouders echter meer van het onderwijs. Er is sprake van toenemende prestatiedruk. Scholen trekken daarom een -legitieme- grens bij de extra's die ouders kunnen vragen, deels door te verwijzen naar externe instituten. Ouders hebben hier een eigen verantwoordelijkheid.
- ***Compenserend motief***
  Dit houdt in: de school biedt onvoldoende maatwerk en begeleiding aan de leerling. Dit is een taak van de school. Omgaan met verschillen is een belangrijk aandachtspunt in het onderwijs. Daarom zet ik (minister Slob, red.) ook in op meer maatwerk in het onderwijs. Het gelijke kansenbeleid en de Gelijke Kansen Alliantie (GKA) bieden scholen extra mogelijkheden voor ondersteuning van vooral kansarme leerlingen.
- ***Uitbesteding ouderlijke taken***
  Thuis is er teveel afleiding of er is geen begeleiding mogelijk. Dit is in principe geen taak van de school. Hiervoor is een appèl nodig op de ouders en het is van belang dat de school werkt aan (het vergroten van) ouderbetrokkenheid.
- ***Specifieke leerbehoeften***
  Specifieke leerbehoeften komen (onder andere) voor bij kinderen met dyslexie/dyscalculie, faalangst, autisme of hoogbegaafdheid. Dit is een taak van de school, maar het heeft zijn grenzen. Het beleid gericht op passend onderwijs is ook voor deze leerlingen bedoeld.

Als scholen -in overleg met ouders- de bovenstaande beschrijving als basis gebruiken zijn de kansen van leerlingen geborgd, zo stelt de minister.

De meeste elementen uit deze beschrijving vallen onder de basis-ondersteuning van een school (of horen daar onder te vallen). Als een school denkt dat er meer ondersteuning nodig is voor een leerling, dan moet er een ontwikkelingsperspectiefplan worden gemaakt. Ouders moeten akkoord gaan met dit plan. Deze extra onderwijsondersteuning (uit het OPP) moet door de school kosteloos worden aangeboden. Als ouders meer ondersteuning verwachten van de school kunnen ze daarover in gesprek gaan.

Als school en ouders er samen niet uit komen, dan kan er kosteloos een beroep worden gedaan op het samenwerkingsverband passend onderwijs/begeleiders passend onderwijs of de onderwijsconsulenten Zij kunnen bij dit soort vraagstukken onafhankelijk adviseren en bemiddelen. Voor ouders is het ook mogelijk om een geschil voor te leggen bij de onafhankelijke Geschillencommissie passend onderwijs in Utrecht[9].

9. https://www.onderwijsgeschillen.nl/commissie/geschillencommissie-passend-onderwijs-gpo/

PERSOONLIJKE VERZORGING

SCHEMA VERDELING VERANTWOORDELIJKHEDEN

Onderwerp	Jeugdwet	Onderwijswetten	Andere wetten
Normale dagelijkse zorg bij kleuters		Normale dagelijkse zorg die bij kleuters hoort	
Persoonlijke verzorging	Boven de voorliggende inzet vanuit het onderwijs	Tot een beperkt aantal minuten per week (zie schema)	
Persoonlijke verzorging als gevolg van een belangrijke medische component	Voor het gedeelte wat niet ten laste van de Zorgverzekeringswet komt		De indicerend jeugdverpleegkundige bepaalt welk deel van de verzorging ten laste van de Zorgverzekeringswet komt
Persoonlijke verzorging bij leerlingen met een WIz-indicatie			Persoonlijke verzorging bij leerlingen met een WIz-indicatie loopt volledig via het CIZ

TOELICHTING

HET WETTELIJK KADER BIJ PERSOONLIJKE VERZORGING

Persoonlijke verzorging op school kan binnen verschillende wetten vallen:

- Als persoonlijke verzorging (op school) nodig is door gevolgen van ziekte e.d. valt dit onder de Zorgverzekeringswet (ZvW);
- Als de leerling een WIz-beschikking heeft valt dit onder de Wet langdurige zorg (WIz);
- Persoonlijke verzorging (op school) kan ook onder de Jeugdwet of het (passend) onderwijs vallen.

In 2014 is door het CIZ de AWBZ-indicatiewijzer 7.1 opgesteld. Daarin staat wat onder de verantwoordelijkheid van het onderwijs valt (sinds invoering van de Wet passend onderwijs op 1 augustus 2014).

De bekostiging van deze vorm van zorg binnen het onderwijs is sindsdien aangepast, maar de grens met de andere wetgeving is niet veranderd. Op grond van artikel 1.2, lid 1, onder b van de Jeugdwet, mag de gemeente een aanvraag voor jeugdhulp weigeren als er hulp kan worden verkregen op grond van een andere wet. Omdat in 2014 is bepaald welk gedeelte van persoonlijke verzorging onder de verantwoordelijkheid van het onderwijs valt, zal dat door de gemeente als een voorliggende voorziening worden beschouwd.

De tabel hieronder laat zien welk deel van de persoonlijke zorg onder verantwoordelijkheid van de school valt. Als er hulp nodig is die niet in deze tabel staat én als er geen recht is op hulp op basis van de Zvw of de WIz, kan er een beroep worden gedaan op de Jeugdwet.

Grondslag	Leeftijd schoolgaand kind	Persoonlijke verzorging in minuten per week die de school eerst dient in te zetten
Lichamelijke beperking	Tot 12 jaar	241
Lichamelijke beperking	Vanaf 12 jaar	176
Somatische aandoening of beperking	Tot 12 jaar	98
Somatische aandoening of beperking	Vanaf 12 jaar	0
Verstandelijke beperking	Tot 12 jaar	50
Verstandelijke beperking	Vanaf 12 jaar	30
Verstandelijke en lichamelijke beperking	Tot 12 jaar	185
Verstandelijke en lichamelijke beperking	Vanaf 12 jaar	189

Als een leerling niet valt onder de bovenstaande grondslagen, dan is de Jeugdwet van toepassing.

PERSOONLIJKE VERZORGING - WAT VALT DAAR ONDER?

Wat valt onder persoonlijke verzorging op school? Persoonlijke verzorging (pv) op school kan alleen worden toegekend voor leerlingen met een "een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking of een somatische of psychiatrische aandoening of beperking". Verder is er ook geen sprake van pv als het handelingen zijn die bij kinderen zonder problematiek ook worden uitgevoerd, denk bijvoorbeeld aan het veters knopen bij kleuters. Medische handelingen, zoals het geven van injecties etc., valt niet onder jeugdhulp, maar valt onder de zorgverzekeringswet.

Welke handelingen vallen dan wel onder pv op grond van de Jeugdwet? Het gaat dan om niet uitstelbare persoonlijke verzorging, zoals hulp bij eten en drinken, hulp bij het toiletbezoek of hulp bij het omkleden (denk hierbij aan de gymles).

PERSOONLIJKE VERZORGING BIJ KLEUTERS

Bij kleuters horen het strikken van veters, het aantrekken van een jas en (beperkte) hulp bij naar de wc gaan tot gangbare en normale dagelijkse zorg (begeleiding).

Niet zindelijke kleuters

Van kleuters die geen aandoening of beperking hebben mag verwacht worden dat zij zindelijk zijn als ze naar de basisschool gaan. Dit is een taak van ouders. Hiervoor kan nooit jeugdhulp worden ingezet. Ook van reguliere basisscholen mag niet worden verwacht dat zij zorgen voor verschoning van niet zindelijke kleuters (dit gaat niet om een ongelukje die een keer bij een kleuter kan voorkomen).

Mocht een kleuter nog niet zindelijk zijn, dan kunnen ouders worden verwezen naar het consultatiebureau en/of de jeugdverpleegkundige die ouders kunnen adviseren over zindelijkheidstraining e.d.. Mocht een kleuter tijdens schooltijd verschoond moeten worden omdat hij/zij niet zindelijk is dan dienen ouders daarvoor te zorgen. Het hebben van werk of andere verplichtingen is geen reden om van deze verplichting af te zien.

Bovenstaande is niet van toepassing op kleuters met een medische beperking of aandoening.

PERSOONLIJKE VERZORGING ALS GEVOLG VAN EEN BELANGRIJKE MEDISCHE COMPONENT

Er kan hulp nodig zijn bij persoonlijke verzorging als gevolg van ziekte. De Zorgverzekeringswet (Zvw) beschrijft dat als ..."in verband met een behoefte aan geneeskundige zorg of een hoog risico daarop". In dit geval is een beroep op de Zorgverzekeringswet van toepassing. Het recht op zorg uit de Zvw zal worden bepaald door de indicerend jeugdverpleegkundige (via de zorgverzekering van de ouders). Als er daarnaast nog extra behoefte is aan persoonlijke verzorging dan kan dit worden gevraagd op basis van de Jeugdwet.

PERSOONLIJKE VERZORGING BIJ LEERLINGEN MET EEN WLZ-INDICATIE

Uit een Wlz-indicatie hoort ondersteuning voor de persoonlijke verzorging te worden bekostigd. Bij leerlingen met een Wlz-indicatie kan voor persoonlijke verzorging geen beroep worden gedaan op de Jeugdwet.

ZORGLOCATIE EN ONDERWIJS

SCHEMA VERDELING VERANTWOORDELIJKHEDEN

Onderwerp	Jeugdwet	Onderwijswetten	Andere wetten
Leerling met vrijstelling Leerplicht o.b.v. artikel 5a			Voor het verlenen van de vrijstelling moet de leerplichtambtenaar overleg hebben gevoerd met het samenwerkingsverband (na het ingaan van de nieuwe wetgeving.
Leerling nog ingeschreven in het onderwijs maar kan geen of nauwelijks onderwijs volgen op een school en gaat naar een jeugdhulplocatie tijdens schooltijden	Verantwoordelijkheid Gemeente (behalve als Wlz of Zvw is toegekend)	School is verantwoordelijk voor het onderwijsaanbod. Met inzet Variawet	Eventueel is Zvw of Wlz voorliggend
Stage-leerling met meer dan gebruikelijke ondersteunings-behoefte	In bijzondere gevallen kan extra ondersteuning worden toegekend vanwege kind eigen problematiek	School is verantwoordelijk voor het stagelopen. In bijzondere gevallen kan extra ondersteuning nodig zijn	

TOELICHTING

Dit hoofdstuk beschrijft een verzameling van situaties waarin het onderwijs-jeugdhulp arrangement buiten de onderwijslocatie plaatsvindt. Op grond van de onderwijsregelgeving is er alleen sprake van een onderwijslocatie als een gebouw een Brin-nummer (Basisregistratie instellingen) heeft.

Om onderwijs op een locatie te mogen bieden moet de locatie beschikken over een Brin-nummer. Anders valt de locatie niet onder de onderwijswetgeving en mag er geen onderwijs geboden worden. Het mag op een andere locatie plaatsvinden (bijvoorbeeld bij een jeugdhulp aanbieder of bij een jeugdige thuis) wanneer degene die het onderwijs biedt in dienst is bij een locatie of organisatie met een Brin-nummer.

Dit wordt ondersteund door een uitspraak van 15 maart 2023 van de Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State (ECLI:NL:RVS:2023:1030): in dit geval eisten ouders dat de school of het samenwerkingsverband de financiering van een jeugdhulpaanbieder in het kader van individueel onderwijs op zich zou nemen. De Raad van State wees dit af met verwijzing naar de wettelijke onmogelijkheid voor het onderwijs om een jeugdhulpaanbieder te financieren.

Zolang een leerling geen vrijstelling heeft van de leerplicht geldt er zorgplicht. Zorgplicht houdt in dat de school het onderwijs moet aanpassen aan de behoefte van de leerling of een andere school moet vinden die beter passend is bij de onderwijsbehoefte van de leerling. Het samenwerkingsverband ondersteunt scholen hierbij. De jeugdhulp-aanbieder kan het bieden van onderwijs dus niet overnemen.

10. Variawet is de in de praktijk gebruikte term voor de "beleidsregel inzake het instemmen met afwijking verplichte aantal uren onderwijs" https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/onderwijstijd/maatwerk-in-onderwijstijd-voor-leerlingen-met-een-beperking

Bij leerlingen die voor het volgen van onderwijs extra ondersteuning nodig hebben op grond van de Jeugdwet, moet er een OPP (ontwikkelingsperspectief) worden opgesteld door school. Ouders moeten akkoord zijn met het handelingsdeel van het OPP. In het onderwijs kan geen jeugdhulp worden ingezet als er geen OPP is vastgesteld (met akkoord van de ouders).

LEERLING OP JEUGDHULPLOCATIE TIJDENS SCHOOLTIJDEN

Leerlingen die tijdelijk, geheel of gedeeltelijk geen onderwijs op school kunnen volgen komen in aanmerking voor jeugdhulp. Dit kan bijvoorbeeld zijn in de vorm van een zorgboerderij. De conclusie over het niet kunnen volgen van onderwijs moet gezamenlijk door de school en toegang jeugdhulp worden vastgesteld. Indien noodzakelijk hebben ook andere betrokkenen hierbij een rol. De financiering van bijvoorbeeld de zorgboerderij valt onder verantwoordelijkheid van de gemeente; de school is wel verantwoordelijk voor het verzorgen van onderwijs zoals afgesproken in het handelingsdeel van het OPP.

Bij een combinatie van onderwijs en een jeugdhulplocatie dient er toestemming te zijn van de onderwijsinspectie op basis van de Variawet[10]. Met behulp van de Keuzehulp onderwijstijd, te vinden op https://isd.owinsp.nl/isd4/#/public/keuzehulp-onderwijstijd kan de school bepalen of de Variawet kan worden ingezet. Er kan pas jeugdhulp, bijvoorbeeld in de vorm van een zorgboerderij, worden ingezet als aan deze verplichtingen is voldaan. Bij deze vorm van onderwijs-jeugdhulp samenwerking is integraal indiceren noodzakelijk. Integraal indiceren houdt in dat zowel het onderwijs als jeugdconsulent of klantmanager jeugd vanuit hun eigen deskundigheid kijken en besluiten naar de beste vorm van onderwijs-jeugdhulp voor de leerling.

Beslisboom is er instemming van de onderwijsinspectie nodig voor afwijking onderwijstijd?

Wat is de situatie van de leerling?

De leerling moet tijdens schooltijd een medische of paramedische behandeling ondergaan. Bijvoorbeeld van een fysiotherapeut, oefentherapeut, logopedist, ergotherapeut of diëtist.

De leerling kan het lespropamma op school niet of niet volledig volgen als gevolg van een chronisch vermoeidheidssyndroom of vanwege een andere ziekte of medische aandoening. Bijvoorbeeld: ME/CVS, post-COVID-syndroom, gebroken been, leukemie, migraine, et cetera.

*Categorie b**

Instemming inspectie nodig?

Nee

Er is geen instemming van de inspectie nodig. Deze leerlingen zijn geoorloofd afwezig op grond van artikel 11, onder d. van de Leerplichtwet. Er moet wel een bewijsstuk zijn waaruit blijkt op welke grond en gedurende welke tijd de afwezigheid van de leerling of het niet deelnemen aan het onderwijs (para)medisch geïndiceerd is.

Ontwikkelingsperspectief met extra eisen nodig?

Nee

Dit is niet verplicht.

Ingroeiplan nodig?

Nee

Dit is niet verplicht.

Alle overige leerlingen die vanwege lichamelijke en/of psychische redenen tijdelijk niet of niet volledig aan het lesprogramma op school kunnen deelnemen.

*Categorie d**

Instemming inspectie nodig?

Ja**

Voor deze leerling moet de school instemming aanvragen bij de inspectie om af te wijken van de verplichte onderwijstijd.

Ontwikkelingsperspectief met extra eisen nodig?

Ja

Een ontwikkelingsperspectief met aanvullende vereisten is verplicht.

Ingroeiplan nodig?

Ja

In het ontwikkelings-perspectief moet een ingroeiplan zijn opgenomen.

** De inspectie onderscheidt vier categorieën bij afwijking onderwijstijd. Categorieën b en d. zijn in dit geval het meest relevant. De andere twee categorieën zijn in deze brochure buiten beschouwing gelaten. Zie voor meer informatie de beleidsregel afwijking onderwijstijd.*

*** Binnen het experiment onderwijszorgarrangementen (OZA) hoeft niet per leerling afwijking van onderwijstijd aangevraagd te worden. Wel wordt in het ontwikkelingsperpectief van de leerling vastgelegd hoeveel uur onderwijs verwacht wordt dat de leerling kan volgen.*

Bron voor deze beslisboom is de brochure "Digitaal afstandsonderwijs (informatie voor professionals) Als een leerling tijdelijk niet naar school kan"[11]

KINDERDAGCENTRUM

Jonge kinderen die de leeftijd van vier bereiken hebben recht op onderwijs, maar soms is onderwijs (nog) niet mogelijk. Bij jonge kinderen, die geen vorm van onderwijs kunnen volgen, is het inzetten van een Kinderdagcentrum (KDC) een mogelijkheid. Als de kinderen wat ouder worden en geen onderwijs kunnen volgen zal er vaak een Wlz-indicatie zijn.

Om te bepalen of een kind wel of niet onderwijs kan volgen dient de school van aanmelding te onderzoeken of ze het noodzakelijke onderwijs kunnen bieden of dat een andere school het kind onderwijs kan geven. Dit is de zorgplicht van iedere school. Het is van belang dat leerplicht, het samenwerkingsverband en de onderwijszorgmakelaar hierbij betrokken worden.

Het onderwijs hoort een breed aanbod te hebben voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte. Het onderwijs van EMB-leerlingen, dat wil zeggen leerlingen met een combinatie van een (zeer) ernstige verstandelijke beperking (IQ tot 35), een lichamelijke beperking en bijkomende stoornissen die meer (medische) zorg in schooltijd nodig hebben dan de school zelf kan bieden, valt nog steeds onder de verantwoordelijkheid van het onderwijs. Voor deze groep leerlingen is door het ministerie een specifieke subsidieregeling opgesteld voor de extra kosten van de school.

Als de school van aanmelding van mening is dat er voor het jonge kind geen onderwijsmogelijkheid is, dan zal de school dat moeten aantonen door middel van onderzoeken. Er moet door de volgende instanties een advies zijn uitgebracht: Hierbij dienen de volgende stappen te zijn ondernomen:

- De school dient onderzoek te laten doen door een onafhankelijke deskundige, dat wil zeggen iemand met de voor het kind relevante deskundigheid, die niet betrokken is bij de school of het samenwerkingsverband;
- Het samenwerkingsverband dient een advies uit te brengen, dat er geen onderwijs voor dit kind mogelijk is;
- Voor leerlingen van vijf jaar en ouder dient er een advies van de leerplichtambtenaar te zijn dat er geen onderwijsvorm binnen of buiten de regio mogelijk is (leerlingen van vier jaar zijn niet leerplichtig, maar hebben wel recht op onderwijs).

11. https://open.overheid.nl/documenten/79c4abb0-2ed8-43a3-bc4b-63ca23beee12/file
12. Zie volgende hoofdstuk

ZORGBOERDERIJ EN VERPLICHTING ONDERWIJS

Als een leerling niet naar school kan (om welke reden dan ook) en een thuiszitter is geworden blijft de school verantwoordelijk voor het onderwijsaanbod. In de eerste plaats door het bieden van onderwijs, dit kan o.a. in de volgende vormen:

- Digitaal onderwijs
- Komst van x aantal uren naar school (eventueel na schooltijd)
- Verzorgen van onderwijs op de locatie waar de leerling verblijft
- Het zorgen voor een locatie waar de leerling heen kan gaan

De wijze waarop het onderwijs wordt verzorgd dient in het handelingsdeel van het OPP te zijn opgenomen en de ouders dienen daarmee akkoord te zijn gegaan.

Het inzetten van een zorgboerderij vanuit de jeugdhulp is alleen mogelijk indien er aan daadwerkelijke jeugdhulpdoelen wordt gewerkt, die over het algemeen vanuit de GGZ zijn geïndiceerd. Ook in dat geval blijft de school verantwoordelijk voor het aanbieden van onderwijs.

Recent heeft staatssecretaris Paul in een brief aan de Tweede Kamer[13] beschreven dat *"Het is de kerntaak van scholen en samenwerkingsverbanden om in de regio te zorgen voor een passend aanbod van onderwijs voor elke leerling."* en *"Binnen het passend onderwijs ligt de verantwoordelijkheid voor het verzorgen van onderwijs voor elke leerling bij de scholen en samenwerkingsverbanden."* Deze verplichtingen gelden ook voor thuiszittende leerlingen. Van scholen en samenwerkingsverbanden wordt verwacht dat zij een aanbod hebben voor thuiszitters.

Op dit moment is het voor samenwerkingsverbanden niet mogelijk om thuiszittersinitiatieven, die vanuit het particulier aanbod zijn gestart (zoals Digibende), te financieren. Echter, de staatssecretaris komt met een subsidieregeling om dat vanaf medio 2025 mogelijk te maken.

Ook al valt het nog niet onder de subsidieregeling dergelijke thuiszittersinitiatieven vallen niet onder jeugdhulp op basis van de Jeugdwet.

STAGE LEERLING MET MEER DAN GEBRUIKELIJKE ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE

Bij reguliere stages gericht op deelname aan de arbeidsmarkt valt de noodzakelijke begeleiding onder 'het aanleren van vaardigheden of gedrag'. Daarvoor is de school verantwoordelijk.

Normaal gesproken is het aan de school om ervoor te zorgen dat leerlingen de juiste vaardigheden ontwikkelen om een stage te kunnen doen (bijvoorbeeld door de opbouw van stages in verschillende stappen, zoals interne stage in de school, groepsstage buiten de school en pas daarna een individuele stage buiten de school.

Bij een stage is er een stagecontract tussen school, leerling/ouders en de stageplek. Als er extra ondersteuning nodig is vanwege kind eigen problematiek dan moet dit in/bij de stageovereenkomst worden vermeld. De eerste vraag is dan wellicht of de leerling al wel stage moet gaan lopen. Als dit uitonderwijskundig oogpunt noodzakelijk is zou er gedurende een beperkte termijn nog jeugdhulp verstrekt kunnen worden.

Een praktijkvoorbeeld: voor een leerling met ASS-problematiek was de drempel tot stagelopen dusdanig hoog dat zowel hij als de stagebegeleider daarvoor ondersteuning nodig hadden. Er is toen voor een korte periode specifieke ondersteuning vanuit de Jeugdwet ingezet voor zowel de leerling als de stagebegeleider. Vanuit jeugdhulp viel deze training onder 'behandeling voor het specifiek aanleren van gedrag' (zie ook psycho-educatie). Na de afbouwperiode heeft de school de verdere begeleiding gedaan.

13. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/07/05/antwoord-op-schriftelijke-vragen-van-het-lid-soepboer-nsc-over-de-afspraken-aan-de-organisatie-digibende

UITSTROOM (V)SO OMDAT ONDERWIJS NIET MEER MOGELIJK IS

SCHEMA VERDELING VERANTWOORDELIJKHEDEN

Onderwerp	Jeugdwet	Onderwijswetten	Andere wetten
Wennen of 'Stage' als voorbereiding op dagbesteding		School is verantwoordelijk voor de begeleiding	Vaak is hierbij sprake van de Wlz voor de leerling, de Jeugdwet speelt dan geen rol
Leerling (V)SO waarbij geen onderwijsontwikkeling meer mogelijk is	Alleen als de Jeugdwet van toepassing is zal dagbesteding worden gefinancierd	School dient een zorgvuldige procedure te volgen om tot het standpunt te komen	Vaak zal de Wlz van toepassing zijn

TOELICHTING

Als bij een leerling er geen ontwikkeling binnen het onderwijs is te verwachten komt er een einde aan de verantwoordelijkheid van het onderwijs. Vanuit het VSO kunnen leerlingen dan o.a. uitstromen richting een dagbestedingslocatie. In dat geval kan er sprake zijn van verantwoordelijkheid op basis van de Jeugdwet, Wmo of de Wlz.

Voordat een leerling uitstoomt naar een dergelijke locatie gaat een leerling wennen, wat ook wel "stage" wordt genoemd. Deze onderwerpen komen in dit hoofdstuk aan de orde.

Financiering dagbestedingslocatie
Het is voor scholen en samenwerkingsverbanden niet toegestaan om een dagbestedingslocatie te financieren met middelen die ze van de Rijksoverheid krijgen[14]. Met andere woorden, scholen betalen niet de fysieke locatie.

In een beperkt aantal gevallen stelt de dagbestedingslocatie de locatie kosteloos ter beschikking om de toekomstige client goed kennis te laten maken (wennen) met de locatie. Als de Wlz of Wmo niet van toepassing zijn zal de locatie worden bekostigd uit de Jeugdwet.

De termijn om een dergelijke dagbestedingslocatie vanuit de Jeugdwet te financieren als stage is beperkt tot een aantal maanden, denk hierbij aan de periode van de mei- tot de zomervakantie (op basis van 4 dagen per week, bij minder dagen per week kan het naar rato worden verlengd), bij de keuze voor een tweede locatie omdat de eerste locatie niet passend was kan dit worden verlengd.

Voorwaarden voor de financiering van de locatie vanuit de Jeugdwet zijn:
- De leerling moet in staat zijn de stage te volgen;
- Er dient een OPP te zijn waarin de stage en de doelen is opgenomen;
- Ouders dienen akkoord te zijn met de stage.

De voorkeur gaat uit naar een locatie die zowel binnen de Jeugdwet als de Wmo is gecontracteerd, zodat de jeugdige bij het bereiken van de 18 jarige leeftijd ongewijzigd op de dagbestedingslocatie kan blijven.

Extra begeleiding op de dagbestedingslocatie.
In een brief aan de Tweede Kamer heeft de toenmalige minister Slob aangegeven (Tweede Kamer, vergaderjaar 2020–2021, 31 289, nr. 479):

> *"De voorbereiding op de vervolgbestemming, in dit geval de dagbesteding, maakt onderdeel uit van het onderwijsaanbod dat de school op basis van de kerndoelen moet aanbieden. Daarvoor wordt de school bekostigd. Die bekostiging is ruim voldoende om een leerling te begeleiden bij het «wennen» op de nieuwe plek."*

Als er boven op de reguliere ondersteuning, die de dagbestedingslocatie geeft, extra begeleiding voor onderwijs nodig is zal de school daarvoor moeten zorgen. Dit zal in het OPP afgesproken moeten worden.

LEERLING MET VRIJSTELLING LEERPLICHT O.B.V. 5A
Voor een vrijstelling van de leerplichtwet dienen ouders een aanvraag in te dienen bij de leerplichtambtenaar, die zal daarover een besluit moeten nemen na het raadplegen van een terzake deskundige onafhankelijke arts. De vrijstelling is over het algemeen voor één schooljaar, tenzij duidelijk is dat er geen herstel te verwachten is.

Als een jeugdige vrijstelling van de leerplicht heeft omdat "de jongere op lichamelijke of psychische gronden niet geschikt is om tot een school (...) te worden toegelaten" (leerplichtwet) dan geldt er geen zorgplicht meer voor de school. Ouders moeten zelf de aanvraag voor vrijstelling indienen - en zij zijn het daardoor ook eens met de vrijstelling.

14. Zie bijv. de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State ECLI:NL:RVS:2023:1030

Bij een aanvraag om vrijstelling van de leerplicht neemt de leerplichtambtenaar en/of de beoordelend medicus contact op met het samenwerkingsverband om te bekijken of er (inderdaad) (g)een vorm van onderwijs mogelijk is. Zonder dit advies is vrijstelling niet mogelijk. De Geschillencommissie passend onderwijs volgt deze komende verplichting al in de uitspraken[15]. Jeugdhulp voor een jongere met vrijstelling van leerplicht komt volledig voor de verantwoordelijkheid van de gemeente.

LEERLINGEN ZONDER VRIJSTELLING LEERPLICHT MAAR WAARBIJ VOLGENS DE SCHOOL GEEN ONDERWIJSONTWIKKELING MEER MOGELIJK IS

Voor een vrijstelling van de leerplicht moeten ouders een aanvraag indienen, maar in een beperkt aantal gevallen willen ouders dit niet en zegt de school geen aanbod meer te kunnen doen. Als de leerling dan niet meer naar school kan gaan, omdat de school de leerling niet meer toelaat (schorsing of verwijdering), maar er wel onderwijs mogelijk is, kan in principe ook geen dagbesteding op basis van de Jeugdwet worden ingezet

In november 2023 heeft de Geschillencommissie passend onderwijs (Gpo) twee uitspraken gedaan over de verwijdering van leerlingen uit het (voortgezet) speciaal onderwijs. Deze twee uitspraken[16] waren voor de Gpo aanleiding om daarover een bericht op de website[17] te plaatsen met de hoofdlijnen van de uitspraken.

Als er geen onderwijs meer mogelijk is komt er vaak de vraag vanuit ouders om dagbesteding of andere hulp vanuit Jeugdwet of Wlz. Op basis van de uitspraken van de Gpo zal een stappenschema worden geschetst van de verplichtingen die er zijn voor de school voordat er tot daadwerkelijke verwijdering kan worden overgegaan.
Als dit stappenschema is gevolgd kan de school de leerling verwijderen en kan de leerling in aanmerking komen voor dagbesteding ten laste van de Jeugdwet.

Wettelijk kader

Voor alle kinderen geldt leerplicht als uitgangspunt vanaf hun vijfde jaar tot aan het einde van het schooljaar waarin zij de zestienjarige leeftijd bereiken[18] , mits zij dan aan hun kwalificatieplicht hebben voldaan. Met de invoering van de Wet passend onderwijs in 2014 is voor scholen de zorgplicht ingevoerd. De wet eist bij verwijdering van een ingeschreven leerling dat een andere school bereid is de leerling in te schrijven, anders mag de leerling niet worden verwijderd.

Als een leerling geen onderwijs meer kan volgen vanwege lichamelijke of psychische redenen kunnen ouders vrijstelling van de leerplicht vragen. De leerplichtambtenaar kan die vrijstelling verlenen op basis van een actuele en onafhankelijke verklaring van een academisch gevormde pedagoog, arts of psycholoog. Deze mag niet bij de begeleiding van de leerling betrokken zijn en de verklaring mag niet ouder zijn dan drie maanden. Bij vrijstelling van de leerplicht is er geen zorgplicht voor de school.

Ook als er geen vrijstelling is van de leerplicht kan er sprake zijn dat de school voor voortgezet speciaal onderwijs een leerling wil gaan verwijderen. Hierbij valt te denken aan de situatie dat ouders geen vrijstelling van de leerplicht aanvragen, omdat zij van mening zijn dat kun kind nog wel onderwijs kan volgen.

Volgens de uitspraken van de geschillencommissie dient de school in een dergelijk geval de Inspecteur Speciaal Onderwijs te vragen een zienswijze te geven[19]. Verder dient het samenwerkingsverband schriftelijk te verklaren dat er geen andere mogelijkheden zijn voor de leerling om onderwijs te volgen vanuit hun wettelijke opdracht voor het zorgen van een dekkend aanbod.

In de beide uitspraken was er geen vrijstelling van de leerplicht en waren ouders het niet eens met de verwijdering van de school voor speciaal onderwijs. Voor dergelijke gevallen geeft de Gpo in de uitspraak de kaders aan.

Kaders vanuit de Geschillencommissie passend onderwijs

De Gpo geeft als kader aan dat een leerling in deze situaties wordt verwijderd als de leerling geheel buiten het onderwijs komt te staan, ondanks de leerplicht en zorgplicht. Deze inbreuk op het recht op onderwijs is volgens de Gpo een zeer ernstig gevolg van de verwijderingsbeslissing. De Gpo stelt daarom zware eisen aan de procedure en motivering om tot een dergelijk besluit tot verwijderen te komen.

De Commissie verwacht bij een dergelijk besluit dat er sprake moet zijn van een actueel, onafhankelijk, deskundig gevalideerd beeld over de onderwijs(on)mogelijkheden van de leerling voordat een verwijderingsbeslissing door de school wordt genomen. Verder verwacht de Gpo een verifieerbare weergave van de zienswijze van de afdeling Leerplicht en die van de Inspecteur Speciaal Onderwijs. Ten slotte dient de school ook vanuit het samenwerkingsverband een verklaring te komen dat er geen andere mogelijkheden zijn.

Als duidelijk is geworden dat de leerling geen onderwijs kan volgen dient de school regie te houden op het traject naar een vervolgplek buiten het onderwijs[20]. Dat kan niet worden overgelaten aan ouders alleen. Van school wordt verwacht dat ouders worden gewezen op mogelijke vervolgplekken en de wijze waarop die kunnen worden geregeld. Indien jeugdhulp van toepassing is zal hierbij een jeugdconsulent/klantmanager jeugd betrokken worden of er wordt gewezen op de onafhankelijke cliëntenondersteuning.
De school laat de regie op de vervolgplek pas los als een andere professional dat heeft overgenomen.

Op basis van ondersteuningsnoodzaak zal vanuit het betreffende kader (Jeugdwet, Wlz, Wmo of Zvw) moeten worden bepaald welke hulp deze jeugdige nodig heeft. Dit kan zowel voltijds als deeltijds ondersteuning zijn.

15. Zaaknummer: 53198 en 52375
16. Nr. 53198 d.d. 23 november 2023 en nr. 52375 d.d. 23 november 2023
17. https://www.onderwijsgeschillen.nl/actueel/uitspraken-over-verwijdering-uit-het-speciaal-onderwijs-zonder-dat-voor-de-leerling-een-andere-school-is-gevonden/
18. Zie artikel 3 van de Leerplichtwet 1969
19. Onder verwijzing naar artikel 12 lid 2 van de Wec en artikel 61 lid 4 sub a van de Wec
20. Gpo advies 52375 d.d. 23 november 2023

Stappenschema verwijdering van een leerling (V)SO waarvoor geen andere school beschikbaar is.

Op basis van de uitspraken van de Gpo kan tot de volgende stappen worden gekomen die de school voor speciaal onderwijs moet doorlopen voordat een leerling kan worden verwijderd waarvoor geen andere school beschikbaar is. Indien dit stappenschema niet is gehanteerd wordt ervan uitgegaan dat onderwijs nog mogelijk is en wordt er geen jeugdhulp in de vorm van dagbesteding ingezet.

1. School heeft de beschikbare mogelijkheden uitgeput[21] en er zijn geen andere scholen met een passende ondersteuning beschikbaar (binnen of buiten de regio) en komt tot het voornemen van een verwijdering. Naast de beschikbare mogelijkheden binnen het onderwijs, zowel van school als samenwerkingsverband, dient ook te worden gekeken naar externe mogelijkheden zoals bijvoorbeeld een onderwijs-jeugdarrangement of andere wijze van externe ondersteuning.
2. School draagt zorg voor een onafhankelijk advies van een academisch gevormde pedagoog, arts of psycholoog. Deze mag niet bij de begeleiding van de leerling betrokken zijn en de verklaring mag niet ouder zijn dan drie maanden.
3. School zorgt voor een schriftelijke verklaring van het samenwerkingsverband dat er geen mogelijkheden zijn en ook niet te realiseren zijn om de leerling onderwijs te laten volgen.
4. School draagt daarna zorg voor een schriftelijke zienswijze van de leerplichtambtenaar en de Inspecteur Speciaal Onderwijs.
5. School kan de verwijderingsbeslissing nemen.
6. School dient de regie te houden op het traject naar een vervolgplek buiten het onderwijs.

Op basis van de toepasselijke zorgwet zal worden bepaald of er verdere ondersteuning nodig is en in welke omvang.

21. In advies 52968 d.d. 23 november 2023 geeft de Gpo aan dat daarbij minimaal alle mogelijkheden die in het schoolondersteuningsprofiel zijn genoemd moeten zijn ingezet

15 oktober 2024

GEMEENTE NISSEWAARD

Onderwijscollectief
Voorne-Putten Rozenburg

GEMEENTE voorne aan zee